

Uwagi AKADEMII MŁODYCH UCZONYCH
do projektu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w sprawie stypendiów ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki
dla studentów i wybitnych młodych naukowców

Ogólna opinia:

W opinii Akademii Młodych Uczonych PAN **projekt rozporządzenia dziedziczy główne wady i problemy dotychczasowego trybu przyznawania stypendiów**, takie jak brak recenzji eksperckich, niejasność kryteriów szczegółowych, niejawnosc przypisanych im szczegółowych wag w ocenie numerycznej, nagradzanie bardziej za ilość niż za jakość, niejasny tryb oceny, brak uwzględnienia specyfiki dziedzin, **i dokłada nowe**, takie jak przyznawanie stypendiów za „znaczące” a nie „wybitne” osiągnięcia oraz likwidacja zespołu oceniającego.

W imieniu środowiska młodych naukowców prosimy o ponowne przemyślenie trybu przyznawania stypendiów w konsultacji z młodymi naukowcami. Za pilną i krytyczną dla uzdrowienia procesu przyznawania stypendiów dla młodych naukowców uważamy potrzebę wprowadzenia recenzji eksperckich.

Uwagi szczegółowe:

Poniższe uwagi pisane są z myślą o stypendium dla naukowców, ale analogiczne uwagi stosują się do stypendium dla studentów.

- § 1 pkt. 1** Nowe rozporządzenie proponuje nagradzać „znaczące” osiągnięcia, przeciwnie do „wybitnych” osiągnięć nagradzanych dotychczas. W ostatnich latach przyznawano rocznie około 200 stypendiów dla wybitnych młodych naukowców, a wniosków napływało ok 6 razy więcej. Jaki jest więc cel obniżenia wymagań (a przez to znacznego poszerzenia grupy aplikujących) i – potencjalnie – poziomu jakości naukowej aplikantów, szczególnie, że usunięto jednocześnie Zespół Oceniający?
- § 2 pkt. 4** Słowo „uczelni” proponujemy zamienić na „uczelni lub jednostek naukowych lub badawczych nie będących częścią uczelni”
- § 5** W podanych definicjach osiągnięć znaczących mieści się każdy przejaw sensownej działalności naukowej i artystycznej. W punkcie 5) proponuje się jako osiągnięcie traktować sam udział w konferencji, projekcie, stażu. Zwracamy uwagę, że sam udział nie prowadzi do efektu naukowego. Proponujemy zminimalizowanie wagi

tego typu elementów na rzecz wymiernych efektów działalności naukowej, takich jak publikacje. Ponadto, dopuszcza się zarówno współautorstwo (bez sprecyzowania wiodącej roli aplikanta) oraz udział w projekcie (bez sprecyzowania roli kierowniczej), co oznacza, że nagradzane mogą być osoby, które nie wykazały się samodzielną działalnością naukową.

§ 6 ust. 2 pkt. 2, 3, 5 Dokumentowanie osiągnięć w dużej mierze opiera się na oświadczeniach (wydawcy publikacji, współautorów, kierownika grantu, organizatora konkursu). Biorąc pod uwagę, że w roku ubiegłym stypendium dostawały osoby, których wnioski uzyskały co najmniej 98% punktów, należy przyjąć, że w wielu przypadkach deklarowany udział w publikacjach będzie grzecznościowo zawyżany. Jak ustawodawca planuje rozwiązać ten problem?

§ 9 ust. 1 Nie zdefiniowano, kto będzie dokonywał oceny merytorycznej wniosków i w jaki sposób zostanie zapewnione, że będą to osoby kompetentne w danej dziedzinie.

§ 11 ust. 1 Przyjmując, że zachowana jest definicja młodego naukowca, w szczególności ograniczenie wieku do 35 lat, wprowadzenie dodatkowych ograniczeń na okres, w którym uzyskane zostały osiągnięcia, jest zbędne i nie służy promowaniu osiągnięć wybitnych. Zamiast tego proponujemy wprowadzenie ograniczenia liczby dokumentowanych prac (np. do pięciu), tak żeby większą rolę zaczęła odgrywać jakość, a nie ilość, jak dotychczas.

§ 11 pkt. 3 Zapis stanowi, że w ocenie wniosków „uwzględnia się” odpowiednie kryteria. **Kryteria te są ogólnikowe** (charakterystyczne są sformułowania „znaczący udział”, „wysoki poziom innowacyjności”, „prestż wydawcy”, „prestż konkursu”, „stopień zaangażowania”, „prestż projektu”, „prestż ośrodka naukowego”, „poziom artystyczny”, etc.). Rozporządzenie nie przewiduje recenzji wniosków, więc nie jest jasne, jak dokładnie i przez kogo będą przyznawane punkty za poszczególne osiągnięcia. Nie wiadomo też jakie wagi są im przypisane. To rodzi wiele wątpliwości. Dla przykładu, czy udział w dwóch konferencjach to lepiej niż udział w jednym projekcie? Czy wg kryteriów ministerialnych dwie publikacje za 25 pkt. to, tak jak było dotychczas, to samo co jedna za 50 pkt.?

Kwestią o fundamentalnym znaczeniu dla kreowania pojęcia wybitności naukowej w naszym kraju jest to, czy osiągnięcia naukowca (i studenta), które proponuje się oceniać na podstawie liczby publikacji, współczynnika Impact Factor, liczby cytowań, etc., będą poddane pisemnym recenzjom ekspertów, z jawnymi i szczegółowymi kryteriami ocen oraz przypisanymi im wagami. W opinii Akademii Młodych Uczonych PAN rozporządzenie jest próbą utrzymania systemu, w którym pisemne recenzje eksperckie zastępuje się kryteriami numerycznymi, nie zawsze stosowanymi poprawnie i bez uwzględniania specyfiki dziedzin, co jest dalekie od standardów oceny dokonań naukowych przyjętych na świecie. Tak działo się dotychczas i system taki należy uznać za

błędny. Przekonanie to podzielają najważniejsze polskie instytucje przyznające granty naukowe, takie jak Narodowe Centrum Nauki i Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej, które podpisały tzw. deklarację DORA, zobowiązując się do oceny wyników naukowych w oparciu o kryteria merytoryczne, a nie jedynie ilościowe. W analogicznych stypendiach Start FNP tryb i kryteria przyznawania spełniają wymienione przez nas wcześniej standardy. Naszym zdaniem warto rozważyć przekazanie całego konkursu wyspecjalizowanej i stworzonej do tego typu działań instytucji, takiej jak NCN.

§ 14 pkt 2

Wprowadzenie sztywnego podziału dla młodych naukowców będących (50%) i nie będących doktorantami (50%) jest w naszej opinii błędem. Jeśli stoi za tym przekonanie, że doktorant typowo nie ma osiągnąć takich jak młody naukowiec będący już doktorem, to lepszym rozwiązaniem jest wprowadzenie osobnych stypendiów doktoranckich (odpowiednio niższych i bez nazywania ich stypendiami dla młodych naukowców). W przeciwnym wypadku wszyscy kandydaci powinni brać udział w konkursie na równych prawach, szczególnie że doktorant, który ma już pierwsze osiągnięcia, ma jednocześnie coraz większe szanse w kolejnych edycjach konkursu, w którym może wielokrotnie brać udział.